

Spørgsmål nr. 1 stillet af Europaudvalget den 11. oktober 2010 til Ministeren for videnskab, teknologi og udvikling (KOM (2010) 0546).

Spørgsmål 1

Ministeren bedes i samarbejde med økonomi- og erhvervsministeren oversende et notat, der vurderer konsekvenserne for forskning og innovation, herunder særligt forskernes videndeling, af EU's patentsystemer samt EU's regler for beskyttelse af og handel med intellektuelle ejendomsrettigheder.

Svar

Evnen til at omsætte ny viden fra forskningen til nye innovative produkter og ydelser får stadig større betydning for erhvervslivets konkurrenceevne. For at høste gevinsten af de betydelige investeringer i forskning og udvikling, som foretages i Danmark og det øvrige EU, er det derfor væsentligt, at den viden, som skabes af både offentligt og privatansatte forskere, effektivt finder vej til erhvervmæssig udnyttelse. I den forbindelse spiller det europæiske patentsystem en central rolle.

Patentering og innovation i erhvervslivet

Størsteparten af dansk og europæisk forskning og udvikling (FoU) udføres af erhvervslivet. I Danmark udfører erhvervslivet 70 procent af den samlede FoU målt på udgifter, og to ud af tre FoU-årsværk er beskæftiget i erhvervslivet.

Andel af FoU-udgifter afholdt i offentlig sektor og erhvervslivet

Kilde: Main Science and Technology Indicators, OECD 2010 I.

Patentsystemet er af vital betydning for private virksomheders forskning og innovation. Patenter styrker incitamentet til at innovere og investere i FoU, idet virksomhederne via patentbeskyttelsen kan opnå eneret på opfindelser skabt gennem egen FoU. Denne eneret kan enten udnyttes i egen produktion eller sælges til andre for eksempel i form af licenser. På den måde har private virksomheder mulighed for at forrente deres omkostninger til FoU, fordi konkurrenterne ikke uden tilladelse og betaling kan kopiere den udviklede teknologi.

Ligeledes fremmer patentsystemet, at viden, der ellers kunne blive holdt hemmelig, offentliggøres eksempelvis via internationale patentdatabaser til gavn for samfundet som hele.

Ministeriet for Videnskab Teknologi og Udvikling

Bredgade 43
1260 København K
Telefon 3392 9700
Telefax 3332 3501
E-post vt@vtu.dk
Netsted www.vtu.dk
CVR-nr. 1680 5408

Sagsnr. 10-095983
Dok nr. 1587849
Side 1/4

OECD har for en række lande påvist, at patentbeskyttelse har en positiv effekt på innovationsaktiviteten.¹ En analyse udarbejdet for Europa-Kommissionen har endvidere påvist, at den samlede patentpræmie² ved patentsystemet for Danmarks vedkommende svarer til et beløb på størrelse med ca. en procent af BNP.

De virksomheder, som har patenter og andre intellektuelle ejendomsrettigheder, har generelt flere ansatte, eksporterer mere og har en større værditilvækst end andre virksomheder. Disse virksomheder stod således for knap 40 procent af den samlede værditilvækst i 2006, selv om de kun udgjorde ca. fire procent af de danske virksomheder.³

Det europæiske patentsystem

Det eksisterende patentsystem i Europa er som sådan ikke reguleret via fællesskabslovgivning, men via internationale patentkonventioner som de enkelte lande har tilsluttet sig.

Fakta om det europæiske patentsystem

Patentbeskyttelse i Europa kan i dag opnås gennem indlevering af 1) en national patentansøgning i det pågældende land eller 2) en europæisk patentansøgning eller 3) en international patentansøgning.

Nationale patentansøgninger behandles i overensstemmelse med landenes egen lovgivning, der i vidt omfang er de facto-harmoniseret.

Ønskes der patent i flere europæiske lande, kan dette opnås ved indlevering af én enkelt ansøgning til Den Europæiske Patentorganisation (EPO), der er en international organisation med 38 medlemsstater. Europæiske patentansøgninger behandles centralt af EPO, som kan udstede et "europæisk patent". Regelgrundlaget for sagsbehandling og patentudstedelse er den Europæiske Patentkonvention (EPK). Det europæiske patent får herefter retsvirkning i de enkelte lande, når en række formalia er opfyldt, herunder oversættelse af det meddelte patent til de nationale sprog i samtlige de lande, hvor patentet ønskes. Patentet overgår herefter til at blive nationale patenter i de enkelte lande.

Endelig kan man med PCT-ordningen ansøge om patent i mange lande samtidig på basis en enkelt indleveret ansøgning. PCT (Patent Cooperation Treaty) administreres af FN-organisationen WIPO (World Intellectual Property Organisation).

Hidtil har det været relativt dyrt og besværligt at opnå patenter i Europa. Det skyldes, at patentansøgningerne både skal oversættes til de nationale sprog og valideres i hvert af de lande, hvor patentet skal gælde. På EU-plan arbejdes der derfor for at etablere et enhedspatent (EU-patentet). Hovedtankerne bag EU-patentet er, at det skal komplementere de eksisterende patentmuligheder og direkte fra udstedelsen være gældende i hele EU. Sagsbehandling skal ske i overensstemmelse med reglerne i Den Europæiske Patentkonvention (EPK) på baggrund af en enkelt ansøgning indleveret til Den Europæiske Patentorganisation (EPO).

Handel med patentrettigheder

For et land som Danmark, der selv står for mindre end en procent af den globale FoU, er adgang til andres viden og teknologi central for vækst og innovation. Det

¹ OECD, 2009. "Innovation in Firms – A Microeconomic Perspective", kap 5.

² Den Europæiske Kommission, juli 2006. "Study on evaluating the knowledge economy what are patents actually worth? The value of patents for today's economy and society. Tender #MARKET/2004/09/E, Lot 2, Final Report. Patentpræmien på det enkelte patent udregnes som værdien af en patenteret opfindelse fratrukket værdien af den samme opfindelse upatenteret.

³ Danmarks Statistik, 2008. "Patenter og varemærker 2007".

er derfor afgørende, at danske virksomheder gennem handel med patenter dels skaffer sig adgang til andres viden, dels øger afkastet af deres egne patenter.

Data fra Danmarks Statistik viser, at relativt få danske virksomheder generelt handler med patenter. Ses der udelukkende på virksomheder med patenter, stiger denne andel dog markant. Statistikken bekræfter endvidere, at de patentaktive virksomheder, som har handlet med rettigheder, har oplevet betydelige fordele herunder øget innovationsevne og øget indtjening, men også at virksomhederne oplever barrierer for at handle med patenter.

Det globale marked for patenter er kendetegnet ved at være fragmenteret og uigennemsigtigt, idet det er vanskeligt at overskue, hvad der udbydes til salg, hvem der er interesseret i at købe, og hvad prisniveauet er.

For at fremme handel med patenter etablerede Danmark i 2007 en internetbaseret markedsplads for handel med patenter, IP-marketplace. Den skal bidrage til at skabe et gennemsigtigt marked for køb og salg af patenter. På markedspladsen kan bl.a. virksomheder og universiteter gratis udbyde patenter og øvrige rettigheder til salg. Markedspladsen er et simpelt udstillingsvindue, og selve handelen foregår ikke via markedspladsen. Markedspladsen har haft et støt stigende besøgstal fra ca. 4.000 i 2008 til mere end 14.000 indtil nu i 2010. Der ligger p.t. lige under 200 patenter på markedspladsen, heraf er de 59 lagt på i 2010. Langt de fleste patenter kommer fra udenlandske virksomheder.

Da markedet for patenter imidlertid er globalt, støtter Danmark Kommissionens forslag om, at der arbejdes for at skabe et gennemsigtigt europæisk marked for patenter for eksempel gennem etablering af en europæisk markedsplads.

Patentering og videndeling i den offentlige forskning

I den offentlige forskning er patentering og handel med rettigheder mindre udbredt og spiller en anden rolle end i erhvervslivet.

Af de cirka 7.700⁴ danske patentansøgninger⁵, der indgives på årsbasis, står universiteterne kun for lidt over en procent.

Hvor internationale patentdatabaser for erhvervslivets FoU-afdelinger er en vigtig kilde til viden om ny teknologi, er videnskabelige publikationer og konferencer i universitetsverdenen den almindelige vej til at dele ny viden. Mens danske universitetsforskere på årsbasis således offentliggør mere end 20.000 forskningspublikationer⁶, indgiver danske universiteter kun i størrelsesordenen 100 patentansøgninger årligt⁷. Det er med andre ord en ganske lille brøkdel af universiteternes forskningsresultater, der er genstand for patentering.

Ikke desto mindre spiller intellektuelle rettigheder en vigtig rolle også for mange universitetsmiljøer inden for den tekniske, naturvidenskabelige og sundhedsvidenskabelige forskning. Når private virksomheder indgår aftaler om forsknings-

⁴ World Intellectual Property Organisation, WIPO Statistical Database, September 2010

⁵ En dansk ansøgning er her karakteriseret ved, at 1. ansøgning er dansk. Ansøgninger, hvor for eksempel 2. eller 3. ansøger er dansk og 1. ansøger er udenlandsk, er derfor ikke talt med som en dansk ansøgning.

⁶ Universiteternes statistiske beredskab, Danske Universiteters hjemmeside www.dkuni.dk

⁷ Kommercialisering af forskningsresultater – Statistik 2009, Forsknings- og Innovationsstyrelsen, 2010

samarbejder med universiteter, forudsætter de således typisk, at de også får ret til at udnytte eventuelle opfindelser. På den måde fungerer universiteternes indskud af intellektuelle ejendomsrettigheder samtidig som adgangsnøgle til sådanne samarbejder - og dermed til den viden, der skabes i den private forskning. I 2009 havde danske universiteter omkring 6.000 samarbejder med private kilder i Danmark og ca. 2.700 samarbejder med kilder i EU og øvrige udland⁸.

Reglerne i det europæiske patentsystem betyder, at offentliggørelse af et forskningsresultat i nogle tilfælde må udskydes, indtil der er indgivet patentansøgning. I andre tilfælde kan opfindelsen uden problemer holdes uden for den artikel, der publiceres om forskningsresultatet. Ved forskningssamarbejder mellem universiteter og virksomheder indgår det typisk i samarbejdsaftalen, hvordan parterne skal forholde sig, så både hensynet til patentering og til publicering kan tilgodeses bedst muligt.

I Danmark er universiteterne vant til at indgå aftaler med erhvervslivet om samarbejde og intellektuelle rettigheder. Der er etableret professionelle techtransenheder på universiteterne, som sikrer aftalernes legalitet i forhold til universiteternes forskningsfrihed og formidlingsforpligtelser. Desuden er der en udbredt bevidsthed om, at aftaler om immaterielle rettigheder ikke må hæmme eller forvride konkurrencen for eksempel ved at favorisere nationale virksomheder. Ikke alle EU-lande har endnu etableret tilsvarende rammer og traditioner. Også derfor må det fra dansk side vurderes som positivt, at Kommissionen som led i det nye flagskibsinitiativ lægger op til at fremme et mere transparent og effektivt indre marked for handel med intellektuelle rettigheder.

⁸ Universiteternes statistiske beredskab, Danske Universiteters hjemmeside www.dkuni.dk.